

TANIKLARIN İFADELERİ İŞİĞİNDA EDİRNE VE ÇEVRESİNDE YUNAN İŞGAL UYGULAMALARI

Nurten ÇETİN*

Öz: 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Mütarekesi ile Osmanlı toprakları İtilaf Devletleri tarafından işgal edilmeye başlandı. Mütareke hükümleri gereği Osmanlı demiryolu güzergahlarının güvenliğinin sağlanması görevi İtilaf Devletlerine bırakılıyordu. Hadımköy-Uzunköprü demiryolu hattının korunması Fransız kuvvetleri tarafından sağlanacaktı. Fransızlar bir müddet sonra bu görevi Yunanlılara devrettiler. Yunan kuvvetleri bölgeye geldikten sonra hat boyunca dışında kalan dahildeki şehir ve kasabalara girdiler. Asayiş bozarak bölgedeki Türk nüfusu zulüm ve baskı ile göçe zorladılar, bölgedeki yerli Rumlar silahlandırıldı. Yunanistan Başbakanı Trakya'daki Rumların sayıca Türklerden fazla olduğu iddiası ile Paris Barış Konferansı'nın Trakya'yı Yunanistan'a bırakması amacıyla yoğun çalışmalar yürüttü. Nihayetinde San Remo Konferansı kararları ile Doğu Trakya Yunanistan'a bırakıldı. Bu karar üzerine Yunanlılar Trakya'yı Yunanistan'a katma çalışmalarına hız verdiler. 25 Temmuz 1920'de Edirne Yunanlılar tarafından işgal edildi. İşgalden sonra da Yunanistan'ın Doğu Trakya'daki Türkleri göç ettirme siyaseti devam etti. Yunanlılara kısa sürede yenilen I. Ordu'nun kuvvetlerinden bir kısmı Bulgaristan'a sığındı. Edirne'de Yunanlılara karşı sivil direniş hareketini yürüten Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin bazı üyeleri de Bulgaristan'a kaçtılar ve orada Anadolu'da devam eden Milli Mücadele'nin zafere ulaşması için katkı sağlamaya çalıştılar. Bu çalışmada Yunanlıların Edirne ve çevresindeki işgal uygulamaları işgalin tanıklarının ifadeleri ışığında ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Edirne, Yunanistan Doğu Trakya, Uzunköprü-Hadımköy, Darüleytam.

GREEK OCCUPATION PRACTICES IN EDİRNE AND ITS SURROUNDINGS IN THE LIGHT OF WITNESSES' TESTIMONIES

157

Abstract: With the Armistice of Mudros on October 30, 1918, Ottoman territories began to be occupied by the Allied Powers. According to the provisions of the armistice, the task of ensuring the security of Ottoman railway routes was assigned to the Allies. The protection of the Hadımköy-Uzunköprü railway line was to be carried out by French forces. After a while, the French transferred this duty to the Greeks. Once Greek forces arrived in the region, they entered towns and cities beyond the railway line. By disturbing public order, they forced the local Turkish population to migrate through oppression and violence, while arming the local Greeks. The Greek Prime Minister conducted intense efforts at the Paris Peace Conference to secure the transfer of Thrace to Greece, arguing that Greeks outnumbered Turks in the region. Eventually, with the decisions of the San Remo Conference, Eastern Thrace was handed over to Greece. Following this decision, the Greeks accelerated their efforts to annex Thrace to Greece. On July 25, 1920, Edirne was occupied by the Greeks. After the occupation, Greece's policy of forcing Turks in Eastern Thrace to migrate continued. Some of the forces of the First Army, which was swiftly defeated by the Greeks, took refuge in Bulgaria. Certain members of the Trakya Paşaeli Defense of Rights Society, which led the civilian resistance against the Greeks in Edirne, also fled to Bulgaria, where they sought to contribute to the success of the ongoing National Struggle in Anatolia. This study attempts to present the practices of the Greek occupation in Edirne and its surroundings in light of the testimonies of witnesses to the occupation.

Key Words: Edirne, Greece, Eastern Thrace, Uzunköprü-Hadımköy, Darüleytam.

* Prof. Dr. Trakya Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Edirne, Türkiye, nurtencetin@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5428-2539.

Giriş

Mondros Mütarekesi'nin 15. Maddesi ile Osmanlı Devleti'ne ait bütün demiryolu hatlarının korunması görevi İtilaf Devletlerinin kontrolüne bırakılıyordu¹. Bu çerçevede Uzunköprü-Hadımköy demiryolu hattının korunması işini önce Fransızlar üstlendi daha sonra da Yunanlılar devraldılar. Bu gelişme Doğu Trakya'daki Rumların sevinç gösterilerine yol açtı². Yunanlıların Trakya'ya gelmesiyle Müslümanlara yönelik Yunan zulüm ve işkencesi başladı. Doğu Trakya'nın farklı yerlerinde neredeyse her gün cinayetler işleniyordu. Yunanlıların Uzunköprü-Hadımköy demiryolunu 9 Ocak 1919'da işgalinin üzerinden geçen bir sene içerisinde Doğu Trakya'da Yunan ve yerli Rumların tahrikleri her geçen gün arttı ve Temmuz ayında imha hareketine dönüştü. Trakya'yı Yunanistan'a katmayı hedefleyen Yunanistan Başbakanı Venizelos, Paris Barış Konferansı'na verdiği muhtıradan şöyle diyordu:

'Trakya'nın Yunanlılığı apaçıktır. Bulgarlar da bunu onaylamışlardır. Eğer söylenildiği gibi, İstanbul uluslararası bir devlet olacaksa, Yunanlıların hakları kesindir. İstanbul ile bütün Trakya, Yunanistan'a verilmelidir. Bulgar sınırı, Arda nehrini ve Karadeniz'e kadar 1913 sınırı izlemelidir. En doğru çözüm yolu, İstanbul'u ve İstanbul Vilayeti'ni Yunanistan'a bırakmaktır³.

18-26 Nisan 1920'de toplanan San Remo Konferansı Doğu Trakya'yı Yunanistan'a bıraktı. Yunanlılar bundan sonra bölgeyi topraklarına katmak için propaganda faaliyetleri ve diğer hazırlıklarına hız verdiler. Yunan uçakları tarafından Trakya ordusu baş kumandanı Zimirakis imzasıyla Doğu Trakya Rumlarına hitaben yazılan ve uçaklarla bölgeye atılan beyannamede; Yunan ordusunun Anadolu'da kısa sürede başarı elde ettiğinden bahsediliyor, konferansın Doğu Trakya'yı kesin surette Yunanistan'a verdiği belirtiliyordu. Beyanname de şöyle denilmekteydi⁴:

'Şarki Trakya Rumları:

'Şüphesiz haberdar olduğunuz vecihle ordumuz Anadolu'da ileri hareket yaptı ve Mustafa Kemal'in gayri muntazam askerlerini (çetelerini) dağıttı. Orada ileri hareketimiz başlayalı ancak iki gün oldu. Ve işte kıtaatımız Filadelfiya (Alaşehir)'yi işgal ettiler ve Afyonkarahisarına doğru ilerliyorlar. Hücumun birinci günü Soma, Akhisar ve Salihli zapt ve işgal olundu. Kemal'in çeteleri büyük zayıflık vererek gayri muntazam bir surette ricat ediyorlar. Harp meydanında gayet kesirü'l miktar naaş, üsera ve müteaddit ağır toplar ve bunların levazımını fişenk ve saire terk ettiler. 135. Alay sancağı elimize düştü. İkinci günü Filedelfiya (Alaşehir) zapt olundu. Bütün 13. Kolordusuyla düştü. Kemal-i mukavemeti, şiddeti, savleti kırıldı. Az günü Afyonkarahisarı da zapt olunacaktır. Felaketleriniz pek çabuk nihayet bulacaktır. Konferans, Trakya'yı sureti katiyede Yunanistan'a tahsis ve ita etti. O kadar zaman vatanınız için felaketlere tahammül ettiniz. Ancak birkaç gün daha sabrediniz ve hürriyet günü size erişti.

Trakya'nın halim ve sakin Türk ahalisine söyleyiniz ki Tayyarin onları sevk ettiği felakete sürüklenmesinler. Ordumuzun sakin kalacak kimselere nasıl hürmet edeceğini ve fakat Tayyarin menfaatçi makasudına hizmet üzere işlerini güçlerini bırakıp silaha sarılanlara karşı nasıl bir aman olacağını onlara söyleyiniz. Trakya Rumlarının başlarının bir kılına dokunmamalarını onlara söyleyiniz. Zira mücrimler şu takdirde cinayetlerini pahalı ödeyeceklerdir. Mustafa Kemal'in duçar olduğu felaketi onlara ihbar ediniz. Tayyari de aynı hal ve akıbet bekliyor. Size gelince söylediğim vecihle cesaretli olunuz.! Dedeagaç Trakya Ordusu Baş Kumandanı General Zimirakis. 14/27 Haziran 1920'.

Yunanlıların Doğu Trakya'yı ele geçirme çalışmaları 25 Temmuz 1920 tarihinde Edirne'nin Yunanlılar tarafından işgali ile sonuçlandı. İşgal döneminde Yunanlılar bölgedeki Türk nüfusunu yok etmek ve hakimiyetini sağlamlaştırmak için çeşitli yöntem ve uygulamalarda bulundu.

¹ Türk İstiklâl Harbi Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1992, s. 48.

² Kamil Erdeha, Milli Mücadele'de Vilayetler ve Valiler, İstanbul, Remzi Yayınevi 1975, s. 421.

³ Erdeha, a.g.e., s. 421.

⁴ BOA DH.EUM. AYŞ.42/70-3. (23 Haziran 1920)

1. Edirne'nin İşgali Öncesinde Yaşanan Gelişmelere Dair

Uzunköprü-Hadımköy demiryolu hattı boyunca Yunan kuvvetlerinin gelmesiyle bölgedeki asayiş olayları gün geçtikçe arttı. 13 Şubat 1919'da Turgut Bey Köyü'ne giden Yunan askerleri evlerin kapılarını taşlamış, köylünün elindeki erzaklara el koymuş ve bu sırada köydeki köpekleri süngülemişlerdi⁵. Merkezi Edirne'de olan I. Kolordu Kumandanı Cafer Tayyar Bey'in verdiği bilgilere göre, 17 Haziran 1919 tarihinde Lüleburgaz yakınlarındaki bir köye Yunan çavuşu kumandasında sivil kıyafette beş kişilik bir Rum çetesi gelmiş ve ellerindeki bombalarla Müslümanları korkutarak köyü derhal terk etmelerini aksi takdirde hepsinin öldürüleceklerini söyleyerek tehdit etmiş ve Anadolu dâhil olmak üzere bu toprakların Yunanlılara ait olduğunu söylemişti. Köylülerin ifadelerinden bölgede Rum çetelerinin faaliyette olduğu öğrenilmişti⁶. Edirne Polis Müdürünün 14 Temmuz 1919 tarihinde verdiği bilgilere göre, Edirne Rum metropolithanesi gizlice burada yeni açılan Yunan Salib-i Ahmer hastanesine silah ve asker elbiseleri ile askeri malzeme depolamaktaydı. Patlayıcı maddeler, ateşli silahlar, askeri elbiselerin bazı yerlerde depolanırken gönüllü kaydı suretiyle de askeri çeteler oluşturmak için teşkilata başlamışlardı. Yunanlılar tarafından Müslümanların Rumlara zarar verdikleri iddiasıyla Rumlara ait bu zararları içeren defterler düzenlenmekteydi. Zengin olduğu düşünülen bazı Müslüman köylerine taarruza ve eşkıyalığa karar verilmişti. Osmanlı hükümetinin Rumlara eşitlik ve adaleti tatbikte yoksun olduğu propagandası yapılıyordu. Metropolit vekili ve tüccardan ileri gelen bazı kişiler Rumları Türkler aleyhinde örgütlemekteydi. Terzi Pinayot ihtiyaç anında hazır olması için imal ve dağıtım yaparken, fakirlere yardım perdesi altında pek çok haki Yunan askeri pantolonunun meydana çıkmıştı. Rum mahallelerinde Müslümanların yaptığı iddia edilen zarar ve ziyanın akla hayret verecek tarzda olduğuna dair her bir kişi için ayrı ayrı hazırlanan ve imzalatırılan belgeleri mahalle muhtarları abartılı bulduklarından onaylamaktan çekinmekteydi. Metropolithane tarafından bu nedenle tehdit edilen muhtarlar bulunuyordu. Rum Süle Çelebi Mahallesi Muhtarı Andon oğlu Tunayorkinin Türkçe yazılı mührünü "Türk mührüdür" diyerek reddetmişti. Birçok kadının "kandan bıktık bize can lazım" yolunda gönüllü kaydına itiraz ettiklerini Tunayorki itiraf ediyordu. Muhtar Kostazi ile muhtar Bulgar Yorki'nin açıklamaları Osmanlı hükümetinin adil icraatını değersizleştirmeye çalışma yolundaydı. En önemsiz meseleleri bile Edirne'deki İtilaf Devletleri temsilcilerine aksettirmektedirler. İstanbul Rum gazetelerinde uydurma haberlere müracaat ediyorlar, bazı dükkanlarda Yunan ordusunun pek yakında geleceğinin kesin olduğunu söylüyorlardı. Müslüman kızlarının Yunan subaylarına verileceğine dair aralarında şaka yapıyorlardı. Havsanın Yolageldi köyünden Martonoz Hüseyin ağanın hayvanını gasp etmişlerdi. Babaeski Karahalil Köyü halkı Yunan karargahının desteğiyle hazırlık yapıyorlardı. Yunan subayları Kırkkilise'de iki Rum tüccarına büyük miktarda para vermişlerdi. Diğer kasaba ve köylerde bu şekilde hazırlık yapılıyordu⁷.

Trakya Paşaeli Cemiyeti'nin üyelerinden Mehmet Şeref Bey, metropolithanenin Yunan örgütlenmesindeki önemini şöyle belirtmekteydi:

*'Edirne metropolithanesinde bir Trakya Bürosu vardı. Bunun çok mumtazam bir teşkilatı mevcut idi... Trakya'da İskeçe, Dimetoka, Ortaköy, Tekfurdağı, Vize, Çorlu metropolitlikleri müstakil birer daire-i ruhaniye olmakla beraber, hepsi yalnız bu millî Yunan davasında Edirne Metropolithane'sindeki mesai kalemine bağlı idi'*⁸.

Şeref bey Yunan faaliyetleri karşısında aralarında Yunanlılarla işbirliği yapanlar ve Yunan emellerine hizmet eden Türkler olduğunu söylüyor ve bu durumdan şikâyet ediyordu. Şeref Bey'in ifadesine göre;

'... Edirne Yunan teşkilatı bir taraftan tanzim ettirdiği defterlerle Trakya'yı serapa Rum gösterdiği gibi öte yandan da Neyyir Mustafa avanımı burada bir Yunan idaresinin alkışlarla kabul ve telakki edilmesi için pişdarı olarak irae ediyordu. Neyyir'in hatt-ı destiyle yazılarak altı Hürriyet ve İtilaf Edirne kulübü mühürleriyle mühürlenmiş bir talepname bu nüfus

⁵ BOA, DHEUM. 3 ŞB. 27-49.

⁶ ATASE, İSH-1, Kutu 19, Gömlek 37.

⁷ BOA. DHEU.M, AYŞ. 16/68-2.

⁸ Mehmet Şeref, 'Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti' -3-, Paşaili, 27 Mayıs 1339, s. 1.

defterlerine merbut bulunuyordu. Bu kadar vazih vesaik üzerine Onlar Meclisi Trakya'nın Yunanistan'a aid olduğuna karar vermişti. Mesele Dörtler Meclisine gidiyordu. İşte o zaman Trakya-Paşaili Cemiyeti azasından memur ettiği Kumanlızade Nüfus Müdürü Ömer Efendi riyasetinde Cemiyet binasında toplanan gençlere bir hafta geceleri sabahlara kadar çalışmak şartıyla bütün Edirne Vilayeti'nin gayet müdellel ve ilmî esasları muhtevi millî bir istatistikini hazırlamıştı. Buna rabt ettiği meşhur bir muhtırayı mesele Paris'teki konferansa tevdi edebilmekte idi. Bu ise o kadar güç idi ki İstanbul'daki siyasi murahhaslarımız bu hususta bütün tehlikeyi göze almaktan başka çare bulamamışlardı. Burada Rum Metropolithanesinde içtima iden Trakya Yunan Komitesi Paşaili Cemiyeti'nin af'alini Neyyir Mustafa ve hempaları vasıtasıyla takip ettiriyor, lakin bir şey öğrenemiyordu...⁹.

Bazı yerlerde Yunan askerleri tarafından askerler için haftada bir tiyatro oyunu sahnelenmekte, bu oyunlara Hristiyan halk da katılmaktaydı. Sahnelenen oyunlar da Hristiyan halk ile Türkler arasına nifak sokulmaya çalışıldığı anlaşılıyordu. Edirne Valisinin verdiği bilgilere göre, son günlerde sahnelenen bir piyeste Tepedelenli Ali Paşa'nın Rum çetelerine mezalim yaptığı konu edinilmişti¹⁰. Osmanlı jandarma kuvvetlerinin silahlı olarak devriye gezmeleri men edilmişti¹¹.

Görünüşte demiryolu güzergâhını korumakla görevli olan Yunanlılar, iç güvenliği ihlal ve asayiş bozuk göstererek itilaf güçlerinin dikkatlerini çekmeye çalışarak hedeflerine ulaşmaya gayret ediyorlardı. Ortada hiçbir sebep yokken mevcudu bir tabur olan bu muhafız askerlerinin sık sık ve hemen her gün yerini değiştirmekte, yeni asker almakta ve yerli Rumlardan gönüllü sıfatıyla gizli asker kaydetmekteydiler. Bir kısım fesatçıları giydirek ve silahlandırarak sağa sola sevk etmek suretiyle işgal kuvvetlerini güçlendirmekteydiler. Hat boyu ve istasyonlar ile sınırlı olması gereken işgal mevkilerini genişleterek birer bahane ile kasaba ve köylere varıncaya kadar yayılmaları gerçek amaçlarını ortaya koymaktaydı. Bunların yüzünden artan asayiş olaylarının tekrarını önlemek için teşebbüs ve takibattan geri durulmamakta ise de bu teşviklerin önüne geçmek oldukça zordu. Buna acil bir çare bulunulması gerekiyordu. Yunanlıların bölgeden kaldırılması mümkün olmaz ise işgalleri altında bulunan mevkideki mevcut kuvvetlerinin kesin olarak tespitinden sonra, Kuleliburgaz'dan kara yoluyla ve sahilden deniz yoluyla gelecek olan askerlerin Osmanlı topraklarına kabul edilmemesi ve yerli Rumlardan da aralarına asker alınmaması tedbirinin hemen devletçe alınması gerekiyordu¹².

San Remo Konferansının Trakya'yı Yunanistan'a bırakan kararı sonrasındaki Yunan faaliyetleri ve Edirne'nin işgali hakkında *Tan* gazetesi muhabiri, matbaasına gönderdiği mektupta şu bilgileri vermektedir:

'San Remo Konferansı Şarki Trakya'yı Çatalca'ya kadar Yunanistan'a verdi. Türkler sekiz sene mütemadiyen harp etmelerine rağmen harekât-ı milliyeye başladılar. Muntazam askerlerden ve başı bozuklardan alel-acele teşkil olunan milli ordu Marımce (Meriç) hattını Bulgar hududundan Bahr-i Siyaha kadar işgal etti. Marmara'nın garp sahilindeki limanlar beray-ı müdafaa tahkim olundu. Maksat hilafetin ikinci payitahtı Edirne'yi muhafaza etmek idi. Mamafiğ uzun süre mukavemet imkan haricinde idi. Erzak, mühimmat hülasa her türlü vesaitten mahrum bulunan müdafî'lerin hattı müdafaaası kırılınca teslim olmak yahut Bulgaristan'a iltica etmekten başka çareleri yoktu. Bu harekâtı, aslen Arnavut olan bir asker deruhte etmişti. Cafer Tayyar... Yunanlılar çoktan Karaağaç'ı işgal etmişlerdi. Şehrin zaptı harekâtı Temmuzun 20. günü akşam saat altıda başladı. Bombardıman bütün gece devam etti. Ahali mahzenlere iltica ediyordu. 800 Türk, Ermeni, Rum, Yahudi ile birlikte Bulgar Katolik Mektebi mahzenine kapandı. Ertesi gün tesadüf ettiğimiz Türk zabıtları sükunetlerini muhafaza ediyorlar, (şerefimizi kurtarmalı) diyorlardı. Şafakla beraber bombardıman yeniden başladı. Sultan Selim Camii'nin avlusundan Yunan toplarının ateşini görüyorduk. Güllelerin her patlayışında koca

⁹ Mehmet Şeref, 'Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'-2-, Paşaili 13 Mayıs 1339, s. 1.

¹⁰ BOA, DH.EUM.AYŞ. 17/27.

¹¹ BOA.DH.EUM.AYŞ. 23/14-1,2

¹² BOA, DH.EUM.AYŞ. 20/39-3.

bina sarsılıyordu. Saat onda Yunan askeri şehre dahil oldu. Bu sırada 12.000 Türk Bulgaristan hududunu geçiyordu¹³.

2. Edirne'nin İşgali Sonrasında Yaşanan Gelişmelere Dair

Edirne'nin Yunanlılar tarafından işgalinden sonra Trakya Paşaeli Cemiyeti Edirne'de dağılarak üyelerinden bir kısmı Bulgaristan'a iltica etti ve bir kısmı da İstanbul'a gitti. Edirne'de kalanlar da ellerindeki evrakı imha ederek bir tarafa çekilmiş, yakayı ele verenler çilesini çekmeye başlamıştı. İstanbul'a oradan da Anadolu'ya gidenler Erkan-ı Harbiye-i Umumiye'den aldıkları talimat üzerine İstanbul'da ve bilhassa Bulgaristan'da Kuva-yı Milliye hesabına çalışmaya başlamışlardı. İstanbul'da Trakya Paşaeli Cemiyetini faaliyete geçirerek bu kanaldan da sonuna kadar faaliyetten geri durmuyorlardı.¹⁴

Cemiyet üyelerinden İstanbul, Anadolu ve Bulgaristan'da kuva-yı milliye lehine çalışan Ahmet Ekrem Bey (Demiray), Şakir Bey ve Eski Zağralı İbrahim Bey ile birlikte, Sevr Antlaşması metnini almak üzere yola çıkan Osmanlı Heyeti ile görüşmek üzere Alpüllü istasyonuna gittiklerini ve heyet başkanı Tevfik Paşa ile görüştiklerini belirtmektedir. Eğer Sevr Antlaşması'nı imzalamak gibi tarihe karşı büyük bir suçu ve millete karşı mesuliyeti deruhte edeceklerse derhal geri dönmelerini ve başka bir yoldan Paris'e gitmelerini söylemişlerdir. Tevfik Paşa'nın *'eğer bize tebliğ edilecek sulh muahedenamesi menafi-i Osmaniyeye muzırr ise imzalamadan geri döneceğini ve çünkü kendisinin de Trakyalı olduğunu'* söylemesi üzerine, anlaşmayı imzalamadıklarını telgrafla Edirne'ye Trakya Cemiyetine bildirmeleri ricasını kabul etmiş ve bu suretle trenin yoluna devamına müsaade edilmişti. Gerçekten de Heyet anlaşmayı imzalamamış ve bu durumu Köstence yoluyla İstanbul'a dönerken bildirmesi üzerine Cemiyet, 9 Mayıs 1920'de Büyük Edirne Kongresi'ni toplanmıştı¹⁵. Ekrem Bey Cemiyete yardım toplamak amacıyla gittiği bütün kasaba ve köylerde halkın tereddütsüz desteğini almıştı¹⁶. Ekrem Bey, Anadolu'ya geçtikten Şakir Bey ile 13 Eylül 1920'de İcra Vekilleri Heyeti Fevzi Paşa'yı ziyaret etmek istemiş ancak onun rahatsız olması nedeniyle İsmet Paşa'yı ziyaret etmişlerdi. İsmet Bey kendilerine Trakya hakkında pek çok sorular sormuştu. Verilen cevapları o sırada kâtabi olan Şükrü Bey (Sökmensüer) dikte etmekte idi. Tam o sırada BMM Reisi Mustafa Kemal Paşa içeri girmişti. Mustafa Kemal Trakya'daki durum ve I. Kolordu Komutanı Cafer Tayyar Bey'in tutumu hakkında bilgi istemişti. Gerekli bilgiyi aldıktan sonra tekrar bir araya gelmeleri isteği ile görüşme sona ermişti¹⁷. Ekrem Bey, daha sonra Fevzi Paşa ile uzun bir görüşme yapmış ve uzun süren müzakerelerden sonra, Bulgaristan'a gidip orada teşkilat kurarak Trakya davasını yürütmeye çalışılması kararına varmışlardı¹⁸. Bulgaristan'a geçtikten sonra, Kızanlık, Eski Zağra ve Filibe ve Sofya'daki Cemiyet üyeleri ve milliyetçi subaylar ile görüşerek Anadolu'daki gelişmeler hakkında onları bilgilendirmiş ve Anadolu'daki Millî Mücadele'nin adım adım başarıya doğru gittiği bilgisi ile onların moral ve motivasyonlarını yükseltmişti. Sofya'daki Darülfünun profesörlerinden bir kısmı ve sanatkarlardan pek çok kimse kuva-yı milliye yanlısı idi ve hatta garnizonlarda Mustafa Kemal için şarkı bile söylemekteydiler. Bulgaristan'da müteferrik olarak çalışmakta olan bir hedef Anadolu için yararlı bir duruma getirmek için gerekli tedbirleri almaya yönlendirmişlerdi. Bunu kolaylaştırmak için de Bulgar Hükümetinin yardımına ihtiyaç duyulduğundan Türk yanlısı Bulgar şahsiyetler ve Makedonya Komitesi ile temas kurmuşlardı¹⁹.

Edirne'nin işgali üzerine Yunanlılar tarafından esir edilen eski Polis muavinlerinden Hazım Bey'in anlattığına göre, Anadolu taarruzu başladığı zaman Edirne ve Trakya'nın çeşitli yerlerinden 1500'den fazla Türk gece yarısı evlerinden toplanarak Dedeğaç'a ve oradan da 23 kişiden oluşan 1. Grup Semadirek Adasına geriye kalanlar ise Milos Adasına sevk edilmişlerdi. Milos Adasına giderken 9 gün

¹³ 'Edirne'nin İşgali', İleri, 14 Ağustos 1920, s. 1.

¹⁴ TTK Arşivi, TP D: 6, B. 28/5-1.

¹⁵ TİTE, K99G1B1-1001.

¹⁶ TİTE, K99G1B1-1001.

¹⁷ TİTE, K99GB1-3001.

¹⁸ TİTE, K99G1B1-5001.

¹⁹ TİTE, K99G1B1-8001; TİTE, K99G1B1-9001.

9 gece vapurda kalmışlar, bu sırada bin bir güçlkle ekmek tedarik ettilerse de adaya çıkar çıkmaz açlığa maruz kalmışlardı. 24 saat zarfında hükümet tarafından para karşılığında 16 kişiye bir ekmek ve bazen de kişi başına 25 dirhem pirinç ve üç adet patates dağıtmaya başlanmıştı. Açlıktan birçok kimselerin benizleri solmuştu. Zayıf ve dermansız kalarak açlık yüzünden yerde topraklara karışmış karpuz çekirdeklerini çivi ile çıkarıp yemeğe başlayanlar olmuştu. Hatta bir gün Edirne’li Bankacı Mehmet Efendi mide rahatsızlığından dolayı deniz kenarında kusmuş, çıkarmış olduğu pirinç tanelerini adeta açlıktan gözleri kararmış zavallı bir köylü gelerek toplamış ve yemeğe başlamıştı. Her ne kadar engellenmek istenmişse de başarılı olunamamıştı. Esirler adaya götürülürken Vapurda kaptan ile koruma subayı tarafından Türkler hakkında imha siyaseti uygulanmış, 1400 kişiyi vapurun ambarına kapatılmış susuzluk ve havasızlık nedeniyle 600’den fazla kişi hayatını kaybetmişti Doğu ve Batı Trakya’da Anadolu’dan Milos Adası’nda toplanan bütünü sivil esirlerin miktarı 3.000 kişiden ibaret olup açlıktan, dayak ve işkenceden 1400’ü perişan olmuştu²⁰.

Esaretten gelen İzmir’li Ragıb Bey Yunanlıların son günlerde esirlerimize yaptıkları feci mezalim hakkında şu bilgileri vermiştir:

‘Ezcümle Hanya’da Mustafa Paşa tabyasında Cafer Tayyar Bey kıtaatına mensup üseramızdan yolda iş görmek üzere hidemat-ı şakkaya ayrılan on neferlik bir postayı yerli Rumların son günlerde kâmilen şehit ettikleri gibi, Averi Hapishanesi’nde mevkuf 20 kadar Türk kadınından ikisini hidemat-ı şakkaya icâbet etmediklerinden dolayı imhâ eylemişlerdir. Bundan maada (...) dördüncü hastahane yanında bulunan yedi Türk çocuğu tanassur ettirilmek üzere mekteplere verilmiştir’²¹.

Edirne’nin işgalinden sonra bazı okullarda öğrenciler Bulgaristan’a sığınmıştı. İşgal öncesinde İstanbul’a giden bazı öğretmen, öğrenci ve idareciler de bulunmaktaydı. İşgal döneminde Edirne Darüleytamın talebesi Yunanlılar tarafından dışarı atılmış, Darüleytam tamamen soyulmuştu. Çocuklara bilhassa kızlara zulüm ve tecavüz edilmiş, yalnız 15 yaşından küçük 25 çocuğun İstanbul’a gitmesine izin verilmişti. Geriye kalan 200 yetim çocuktan haber alınamamıştı. Çocuklardan 10 yaş üzeri olanlar Mustafa Kemal Paşa’ya asker olacak diye esir edilmişlerdi²².

Edirne’de Darümuallimin Tatbikat Mektebi mezunlarından Çerkezköy’ün Kızıl Pınar Köyü’nden çiftçi Mehmet Ağa’nın 15 yaşındaki oğlu Ali Vehbi’nin 15 Ekim 1922 tarihinde verdiği ifadeye göre, Yunanlılar bir ay önce okullarına muhacir yerleştirmişti. Edirne’de ailesi olan çocuklar mektepten derhal çıkarılmışlardı. Başlarının çaresine bakmaları ve orada burada çıraklık vs. herhangi bir hizmette bulunmak üzere mektepten ayrılmaları tebliğ edilmişti. Bunun üzerine arkadaşları ile İstanbul’a gitmeye karar vermişti. Son dönemde öğrencilere ancak ölmeyecek kadar yiyecek veriliyordu. Çocuklardan yaşları 15’in üzerinde olanlar Edirne’de tutulurken bundan daha küçük olanların şehirden ayrılmalarına izin verilmişti. Ali Vehbi Edirne’nin iç kısımlarında neler gördüğü hakkında şu bilgileri vermektedir:

‘Darümuallimin (Erkek Öğretmen okulu) muallimlerinden Yakup Bey ve İhsan Bey mektep dağıtılmazdan evvel, şehir dahilinde bil-umum münevverlerle birlikte geceleyin Yunanlar tarafından tevkif edildi. Mechul bir mahalle sevk edildiler. Karaağaç’ta Muallim İhsan Bey’in öldürüldüğünü Selanik’te çıkan Fransızca gazetelerden bir ay sonra öğrendik. Bütün bu mezalim Anadolu’da Türk taarruzu başladıktan sonra şiddetlendi. Edirne’de musikişnaslardan Hüsameddin Bey’i geceliği ile götürdüler. Edirne’de Te’mın gazetesi sahibi Neyyir Mustafa Hilmi Han isminde Yunanlıların parasına tama’ eden bazı her hususta Yunanlılara ön ayak oluyorlardı. Şehir dahilinden her gün birçok mezalim ika ediliyor. Adam öldürülüyor. Ashab-ı emlakın evleri, ekinleri müsadere edilen... kâbil-i nakl emval bugün istasyona yığılmış duruyor. Bu hâl yalnız Edirne’ye mahsus değildir. Edirne’den Çerkezköyü’ne kadar bütün istasyonlar bu

²⁰ Paşaili, 9 Nisan 1923, s. 2.

²¹ Paşali, 5 Nisan 1923, s. 1.

²² Nurten Çetin, ‘Milli Mücadele Döneminde Edirne’, Milli Mücadele’nin Yerel Tarihi, 1918-1923, s. 74.

*suretle zapt edilen her nevi emval ve eşya sınıflarıyla doludur. Bunlar peyder pey Yunanistan'a sevk edilmektedir*²³.

Darüleytam'a yönelik Yunan işgal kuvvetlerinin uygulamaları hakkında ayrıntıya girdiği sırada okulun yönetimi ve yetimlere yönelik tutumları hakkında verdiği bilgilere göre,

*'Darüleytamda yalnız Yunanlılar tarafından Yunan amaline hizmet ettiği için müdürlüğe tayin edilmiş olan Hulusi Nedim isminde biri bir de evvelce Darüleytamda hademe iken bilahare Yunanlılar tarafından muallimliğe tayin edilmiş olan İsmail namında 2 Türk vardır. Bunların 2 gün evvel yani 13 Teşrin-i Evvelde Rum muallimlerle birlikte yetimler ale'l-umum birçok tazyiklere tabi tutularak mektepten dışarı çıkarıldı. Daha sabahtan mektep dahilinde bulunan bil-umum eşya arabalarla dışarı çıkarıldı ne nereye götürüldüklerini bilmiyoruz. Yetimler bugün pek pejmurda bir kıyafettedir. Ekserisinin ayakkabıları bile yoktur. Mevcut olan eşya tamamıyla alındığı için çocuklar ne yiyecekler ve nerede yatacaklardır. ... Orasını Allah bilir. Eşya nakledilirken talebenin iaşesi için bir çuval patates bir gaz sandığı tuz ve bir tenekede yağ bırakılmıştır. Orada 100'e yakın yetim mevcut olduğuna göre bu erzakın adem-i kifayeti şüpheden varestedir*²⁴.

İşgalin tanıklarından bir başka öğrenci Edirne Darülmualimin Tatbikatı Aliyye 2. Sınıf talebesinden 54 Numaralı Çorlu Karaağaçtan çiftçi Yakup Ağanın oğlu 14 yaşındaki Sadık Efendi idi. Verdiği bilgilere göre Yunanlılar öğrencilere şöyle davranmışlardı:

*'Edirne Darüleytamını Yunanlılar işgal edince mevcut muallimin vazifelerine hitam vererek yerlerine Rum muallimler ikame etmişler. Türkçe dersleri tamamiyle ihmal ederek arada sırada ulum-ı diniyye ve Kur'an-ı Kerim okutturmuşlardır. Talebenin Rumca tedrisatına pek fazla ehemmiyet verilmiştir. Bugün hepsi pek güzel Rumca konuşuyorlar. Talebe Rumca emirlerle sevk ve idare edilmektedir. Yunanlı muallimler bunlara Rumca şarkılar öğretmişlerdir. Talebeye ölmeyecek kadar yemek veriliyor. Yemekler umumiyet itibarıyla yağsız ve bulaşık suyu gibidir. Darüleytamın Türk idaresi zamanından ambarlarında kalmış olan bil-umum eşya Rum ambar memuru marifetiyle geceleyin ve mütebaki aksanı gündüzün meçhul bir mahalle sevk olunmuştur. Bir kısım eşyada Darüleytamında mevcut olan Rum talebeye verilmiştir. Darüleytam idare-i faaliyeti biz Edirne'de iken firara hazırlanıyordu. Edirne'de mevcut eytamın hal u vaziyeti pek fecidir. Mektep dahilinde bil-umum hizmetler talebeye gördürülüyor. Üstleri başları pek pejmürdedir. Eytamın ahval-i sıhhiyesi de pek fenadır. Katiyen bakım yoktur*²⁵.

Edirne Darülmualimin Tatbikat Mektebi 5. Sınıf talebesinden 37 numaralı 12 yaşında Kamil oğlu Abdullah Efendi ise Edirne'de Yunanlıların halka nasıl davrandığı konusunda şu bilgileri vermektedir:

*'Şehir dahilinde hiç kimseye fes giydirmiyorlardı. Fes giyenleri tahkir ediyorlar, dövüyorlardı. Hatta Ağabeyim Darülmualimin talebesinde 72 Numaralı Salih Efendi ile Darülmualimin 3. Sınıf talebesinden Süreyya Efendi, 78 Salih Efendi Yunanlılar tarafından fes giymedikleri için 15 gün evvel Edirne'de dayak yemişlerdir. Şehirden Darülmualimin muallimlerinden Yakup ve İhsan beyleri nakl ettiler... Şehirdeki eşraf uzaklara götürüldüğü gibi civar köylerin de katliama uğradıklarını işitiyorduk. Yunanlılar bu köylerin cebren hayvanatını ekinlerini topladıklarını işittim*²⁶.

Edirne Darülmualimat Tatbikat Mektebi 2.sınıf talebesinden 36 numaralı Edirne'li Pamukçu Mehmet Efendi'nin kızı Hasene Hanım'ın anlattıkları da Yunanistan'ın Edirne'deki Müslümanlara tavrını ortaya koymaktaydı. Buna göre;

²³ BOA. HR.İM. 61/33, lef 2.

²⁴ BOA.HR.İM. 61/33-2, lef 2.

²⁵ BOA.HR.İM. 61/33-2, lef 3.

²⁶ BOA.HR.İM. 61/33-2, lef 4.

'Darülfırfan muallimelerinden Didar Hanımın Nimet Hanım isminde bizim mektebimizde bir hemşiresi vardı. O da bizimle beraber İstanbul'a gelecekti. Didar Hanım hemşiresini ziyaret etmek üzere iki gün evvel mektebe gelirken Belediye Hastahanesi önünden geçerken 4 efsun (Yunan piyadesi) ve 2 Çerkez'in pek adi tecavüzüne uğramıştır. Bunlar Didar Hanım'ı görünce peçesini açmak istemişler, ve yüzünü para içinde bırakmışlardır. Didar Hanım mektebe baygın bir halde geldi. Bu vaka tahkik heyetinin vürudundan sonra vaki olmuştur. Sokakta hanımların ekseriyetle bu misullu tecavüzlere uğradığını işitiyorduk. Şehir dahilinde bu suretle zulm ve hakaret yapıldığı gibi köylerde birçok katliamlar olduğundan haberdar oluyorduk. ... Darülmualimat Müdüresi Kleopatra isminde bir Rum idi. Bize karşı son zamanlarda çok fena muamele ediyorlardı'²⁷.

Edirne Darülmualimini Tatbikat Kısmı Aliyye İkinci sene talebesinden 63 numaralı Dedeğaçlı Ahmet, Yunan işgali üzerine yaşadıklarını şöyle aktarmaktaydı:

'Edirne Darülmualimini tatbikat kısmı talebesindenim. Edirne'de bulunduğum esnada... bir gün Yunanlılar geldiler. Mektebi işgal ettiler, muhacir iskân ettiler. Yatakları yorganları muhacirlere tevzi ettiler. Bize de bir oda ile yemekhaneyi tahsis ettiler. Karyoların yaralarına tahsis edileceğini söyledikleri Belediye Hastanesine nakl olundu. Hastahanedekiler ise Atina'ya götürülmüş. Bir müddet sonra bizi Darüleytama nakl ettiler. Takibat kısmından 46 ve Daülmualimin talebesinden 8 kişi Darüleytama nakl olunduk. Orada 15 gün kaldık. Darüleytamın dağıtılacağını haber aldığımız için hükümete müracaat ederek kimsesiz bulunan çocukların İstanbul'a gönderilmesini istedik. Müsaade etmediler. Nihayet... yaşların 15 den dun bulunanların gitmesine müsaade olundu ise de 15 yaşından büyük olanları bırakmadılar. Darülmualimattan 8 ve Tatbikat 4 kişi ve Darülmualimin Tatbikat kısmından 11 kişi buraya hareket ettik. Yaşları ufak olanlardan bir kısmı kendi arzularıyla Edirne'de kaldılar. Darüleytamda bulunduğumuz son gece ambarlardaki erzak ve çocukların kışlık elbiselerini ve yatak takımlarını bazı eşyayı Yunanlılar aldılar. Darüleytamda kaldığımız 15 gün zarfında Rum muallimleri Türk talebeye hakaret ettiler ve bazılarını dövdüler. Mektebi Sultaninin eşya eşyası da Yunanlılar tarafından alındı Rum ahaliye dağıtıldı. Oraya muhacir iskân ettiler...'²⁸.

Edirne'nin işgali üzerine Yunan baskı ve zulmünden kaçarak İstanbul'a giden ve Eyüp Sultan'da ikamet eden İbrahim, işgal nedeniyle maruz kaldıkları Yunan zulüm ve talanı hakkında şu bilgileri vermektedir:

'Acizleri Uzunköprü'ye kadar mâşiyen gelerek esna-yı rahde yerli Rumlardan bazılarının tecavüzüne uğrayarak 200 lira nakd mevcuduyla 100 lira kıymetinde üç kat elbisem merkumun tarafından alınmıştır. Ve Uzunköprü'de bir arkadaştan aldığım para ile İstanbul'a gelebildim. Bendenizden on gün sonra ailem Edirne istasyonundan şimendifere rakib olacağı sırada Yunanlılar tarafından bir sandık derunundaki eşya ve zatiyesi alınmış ve zarar ziyan 100 lirayı tecavüz etmiştir. Ve takriben bir ay mukaddem hemşirem Safiye hanımda ailemin uğradığı akıbeta maruz kalarak 850 lirası ile 15 lirası alınarak pek çıplak bir halde buraya gelmişlerdir'.²⁹

35 yaşlarında Bahriye hanım ise '36 senesi Edirne'nin hini işgalinde iki çocuğumun elinden tutarak hiç bir eşya almayarak Bulgaristan cihetine doğru firar etmekte, bulunan ahali ile memleketi terk etmiş ve iki saat kadar gittikten sonra, Yunan süvarisi tarafından çevrilerek haneme avdetimde mevcut eşyanın hemen kamilen gasp edildiğini ve bu müddet zarfında hanesinin kapı ve pencerelerine varıncaya kadar Yunan ve yerli Rumlar tarafından yağma edildiği ve sonra Dersaadet'e kıymetsiz olarak bırakılan pek az bir eşya ile geldiği'³⁰ni söylemekteydi.

²⁷ HR.İM. 61/33, lef 5.

²⁸ BOA.HR.İM. 61/33, lef 9.

²⁹ BCA, 272,-,12-39-37-1.

³⁰ BCA, 272,-,12-39-37-1.

Yunanlar işgalden sonra Osmanlı memurlarının işlerine son vererek İstanbul'a gitmeye zorlamışlardı. Devlet memurlarından bazıları işgalden önce hastalık ve benzeri gerekçelerle Edirne'den ayrılmışlardı. Edirne'nin kurtuluşundan sonra görev yerlerine dönme talepleri hakkında Hükümete dilekçe verenler vardı. Bunlardan birisi Üsküdar Sultanisi Muallimlerinden Şefik Bey'dir. Şefik Bey Edirne'den neden ayrıldığını dilekçesinde şöyle belirtmekteydi:

'... Yunan işgali esnasında pederim ile kardeşimin Yunanlılar tarafından semti meçhule gönderildiği ve validem ile hemşirem ve küçük kardeşlerimin bi-kes ve perişan bir halde kaldıklarından bahisle bundan bir ay mukaddem mülga maarif nezaretine istid'a etmiş ve bir buçuk ay mezuniyet istihlal eylemiş ise de Uzunköprü'nün Hükümet-i Milliye tarafından tarihi teslimine kadar tehiren azimet etmek mecburiyetinde kalmıştım. Bugün açılmış olan mektebe bir gün evvel gitmek felaketzede aileme biran evvel kavuşmak üzere istihlal edilmiş olan mezuniyetimin istimaline ve bunun hükmü kalmadıysa yeniden mezuniyetime müsaade buyrulmasını istirham ederim³¹.

Devlet memurları gibi zarar ve ziyanlarını hükümete bildiren çiftçilerde vardı. Bunlardan birisi çiftçi ve 40 yaşlarında Ahmet Kadri Bey idi. Yunan işgali nedeniyle uğradığı zarar ve ziyana hakkında verdiği beyana göre;

Edirne'nin Lalapaşa kazasındaki çiftliğinde mevcut 100 bin kıyye miktarında bir saman Yunanlılar tarafından ihrak edildiği halde biraderim Hamdi Bey'i üç mah hapsetmişlerdir. Yunan askerilerini Edirne'ye duhulü esnasında Lalapaşa çiftliğinden yalnız çiftlik hayvanatı beraber alarak Bulgaristan'a firar ve orada iki mah kadar ikametle Burgaz tarikiyle bahren Dersaadet'e geldim, yalnız o ki validemle biraderim Hamdi Bulgaristan'dan tekrar Lalapaşa'ya avdet etmişlerdi³².

Yunanlılar Edirne'de iki yıldan fazla süren işgal döneminde tapu ve nüfus kayıtları ile ne kadar evrak ve belge varsa hepsini hükümet önüne toplayarak yakmışlardı. Bu işlem yalnız vilayet merkezi olan Edirne'ye ile sınırlı olmayıp Tekfurdağı, Gelibolu, Kırklareli livalarını da kapsamaktaydı. Bu nedenle bu türlü talepleri içeren dilekçeler ancak şahitler aracılığı ile belgelendirme söz konusu ise işleme alınmaktaydı³³.

Yunanlılar Edirne ve çevresindeki zulüm, gasp, talan, yağma faaliyetlerini 1922'de Edirne Vilayeti'ni tahliye ederlerken de sürdürmüşlerdi. Çorlu kasabasında Yunan işgali sıralarında 39 umumi fayton, sekiz on kadar hususi araba mevcut iken ancak bir tane gizlenerek kalabilmişti³⁴. Tahliye sürecinde görevli olarak bölgede bulunan İkdam gazetesi muhabirinin ifadeleri Yunan yağmacılığının boyutu hakkında önemli bilgiler içermektedir. Yunanlıların Uzunköprü'de resmî binalarda yaptıkları tahribatı tarif etmek oldukça zordu. Belediye binası tahrip edilmiş, eşyaları gasp edilmiş, pencere ve çerçeveleri sökülmüştü. Kasabanın Dispanseri hizmet veremez haldeydi. Müslüman mezarlarının taşları bile sökülmüş, tarihi köprü'nün sütunları üzerindeki yazılar kazınmıştı. Gazi Mahmut Celaleddin Bey'in türbesi meyhane yapılmış, türbenin pek çok defa yakılmasına teşebbüs edilmişti. Rufai Dergâhı da ahır haline getirilmişti. Jandarma binası ile hapisane kullanılamaz haldeydi. Rıza Efendi Camii Şerifin tavanı tahrip edilmişti. Cemaat-i İslamiye dairesinin mefruşatı gasp olunmuştur. Kasabayı tahliye edecekleri gün, Rum hanelerinden pek çoğu oturulamaz hale getirilmişti. Keşan kazasında Yunanlılar tarafından Türklere reva görülen mezalim tüyleri ürpertecek bir derecedeydi. Muhabir bu konuda tanık olduğu durumu şöyle ifade etmekteydi:

'Bu kasaba şimdiye kadar dolaştığım kazaların en zavallısıdır. Yunanlar imhakâr planlarını hemen hemen orada tamamiyle tatbik etmişlerdir. İngilizler bir gün evvel yetişmemiş olsalardı, bütün kasaba halkını katliam edeceklerdi. Mamafiş köylerde her türlü fecayii, irtikâba meydan bulmuşlardır. Köylüler bir hafta mütemediyen aç kalarak, saklanmışlar ve bu zavallılardan

³¹ BCA, 180-09-,-, 99-480-2.

³² BCA, 272-,-, 12-39-37-1.

³³ BCA, 180-09-,-, 223-112-6.

³⁴ İkdam, 3 Teşrin-i Sani 1922, nr. 9206, s. 2.

ancak pek azı hayatlarını kurtarabilmişlerdir. Mezalimi ecnebi yüzbaşısı ile olan mülakatımda Yunanlıların bu vahşiyane harekâtının ecnebiler de de elim tesir bıraktığını anladım³⁵.

Sonuç

Mondros Mütarekesi'nin ardından İtilaf Devletleri Yunanistan'a Batı Anadolu ve Trakya'da hakimiyet kurma yolunun kapısını aralamışlardır. Batı Anadolu'da bu fırsat Paris Barış Konferansı'nın İzmir'i Yunanistan'a bırakma kararı ile resmîyet kazanmıştır. Trakya'da ise Yunanlılar, Uzunköprü-Demiryolu hattının muhafazası görevini almalarıyla mütareke döneminde bölgeye ilk atımı atmışlardır. Yunanlılar Fransızlardan bu görevi aldıktan sonra Yunanistan Başbakanı Venizelos uluslararası platformda Trakya'nın kendilerine verilmesi gerektiği konusunda çalışmalarda bulunurken bölgede de bunun alt yapısını oluşturmak için birçok metoda başvurmuşlardır. Yöntemlerinin başında bölgedeki Türk ve Müslümanları korkutma, baskı ve zorla evlerinden çıkartarak göç ettirme, yerli Rumların Osmanlı idaresinde zulüm gördüğü yolunda propagandalar yapma, bölgedeki Rum nüfusu artırma şeklinde tezahür etmiştir. Trakya'da Mütareke sonrasında hem sayıca hem de silah ve teçhizat bakımından yeterli sayıda donanımlı Türk askerinin bulunmaması Yunanlıların çalışmalarında başarılı olmalarına katkı sağlamıştır. Bahsettiğimiz metot ile bölgedeki alt yapıyı hazırlayan Yunan kuvvetleri 1920 yılında Doğu Trakya'ya taarruza geçtiklerinde, Türk ordusu kısa sürede yenilmiştir. Edirne'nin işgali ile birlikte Doğu Trakya'daki Yunan zulüm ve işkencesi devam etmiştir. Yunanistan işgalden sonra bölgedeki Türklere yaşam hakkı tanınmazken bölgenin Yunanlılara ait olduğu iddiasını doğrulayacak yönde çalışmalar yapmış, işgal edilen yerlerde şehirlerin maddi ve manevi dokusu tahrip edilmiştir. Yunan işgal uygulamaları konusunda bölgede yaşayan tanıkların ifadeleri ile dönemin muhabirlerinin gözlemleri bizzat olayların içinde yer almaları dolayısıyla son derece önemlidir. Özellikle öksüz ve yetim çocuklara yönelik davranış ve uygulamalar Yunan işgal uygulamalarının son derece acımasız evrensel değerlerden çok uzak olduğunu göstermektedir.

Kaynakça

1-Arşiv Kaynakları

1.1. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)

Dahiliye Nezareti Asayiş Kalemi BOA. DH.EUM. AYŞ.42/70-3;16/68-2; 17/27; 23/14-1,2; 20/39-3.

Dahiliye Nezareti Asayiş Kalemi 3. Şube BOA, DH.EUM. 3 ŞB. 27-49.

Hariciye Nezareti İstanbul Murahhaslığı BOA. HR.İM. 61/33, lef 2; lef 3; lef 4; lef 5; lef 9.

1.2. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA, 272-,-,12-39-37-1;180-09-,-, 99-480-2; 180-09-,-, 223-112-6.

1.2. Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Arşivi (TİTE)

1.4.TİTE, K99G1B1-1001; K99GB1-3001; K99G1B1-5001; K99G1B1-8001; K99G1B1-9001.

1.5. Türk Tarihi Kurumu Arşivi (TTK)

TTK Arşivi, TP D: 6, B. 28/5-1.

1.6. Milli Savunma Bakanlığı Askeri Tarihi Arşivi (ATASE), İstiklal Harbi (1919-1923),

ATASE, İSH-1, 19/37.

2-Süreli Yayınlar

İkdam

İleri

Paşaili

3-Telif Eserler

ÇETİN, Nurten, 'Milli Mücadele Döneminde Edirne', Milli Mücadele'nin Yerel Tarihi, 1918-1923, ss. 1-103.

³⁵ İkdam, 24 Teşrin-i Sani 1922, s. 1.

ERDEHA, Kamil, Milli Mücadele’de Vilayetler ve Valiler, İstanbul, Remzi Yayınevi 1975.
Türk İstiklâl Harbi Mondros Mütarekesi ve Tatbikatı, Genelkurmay Basımevi, Ankara 1992.